

De begeleiding van mensen met een beperking verdwijnt uit de AWBZ. Cliënten die begeleiding nodig hebben, kunnen in de toekomst bij de gemeente terecht. Daar gaat de begeleidingstaak deel uitmaken van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het idee is dat gemeenten beter kunnen inschatten wat mensen nodig hebben en daardoor maatwerk kunnen leveren.

Maar klopt dat ook? door Annerieke Dekker

Begeleiding van AWBZ naar Wmo 'Gemeenten kennen burgers beter dan de zorgkantoren'

Zo'n 180 duizend Nederlanders maken gebruik van extramuraal begeleiding. Of het nu gaat om dagbesteding of het aanleren van nieuwe vaardigheden, doel is dat de zelfredzaamheid van mensen behouden blijft of verbeterd wordt. Voor deze belangrijke taak is jaarlijks drie miljard euro nodig. De decentralisatie naar gemeenten is dan ook een hele klus.

'Er zijn twee redenen om de begeleiding onder te brengen in de Wmo', vertelt Bert Holman, programmaleider Wmo bij het ministerie van VWS. 'Ten eerste hebben we het idee dat de begeleiding op lokaal niveau beter georganiseerd kan worden. De gemeenten kunnen betere verbindingen leggen

met bijvoorbeeld de Bijstandswet, schuldsanering of voorzieningen op het gebied van integratie. Zij kennen hun burgers vaak beter dan de zorgkantoren. Als burgers meerdere problemen hebben, kan de gemeente één pakket aanbieden. En ten tweede geven we een bezuinigingsopdracht van vijf procent mee.'

'Ik denk dat de centrale overheid er iets te lichtzinnig over denkt', reageert Siska de Rijke, beleidsmedewerker zorg van de CG-Raad. 'Op het moment dat iemand zich realiseert dat hij het niet meer alleen of met zijn familie redt, raakt hij in een zware crisis. Hij moet dan snel en goed geholpen worden. De cliënt heeft maatwerk nodig en degene die hem helpt, moet begrijpen wat hij nodig heeft. Kan de gemeente daarvoor zorgen? Daarbij is de groep die begeleiding vraagt heel divers. Het gaat om mensen met zware en lichte beperkingen, jong en oud, verstandelijk en lichamelijk gehandicapt. Iedereen heeft een andere vorm van ondersteuning nodig. Ik betwijfel of gemeenten goed in beeld hebben wat al deze groepen nodig hebben om zich te kunnen handhaven in de samenleving.'

*Siska de Rijke, CG-Raad:
'Ik denk dat de centrale overheid iets te lichtzinnig over de overheveling denkt.'*

Linda Hazenkamp, Vereniging van Nederlandse Gemeenten: **‘Wij zien zeker kansen, maar het zal in het begin een spannende operatie zijn.’**

Wat de vijf procent bezuiniging betreft, weten we niet of dit financieel haalbaar is. In de afgelopen jaren is er al zoveel bezuinigd dat er weinig rek meer is.’

RECHTSPOSITIE

Met het overhevelen van de begeleidingstaak naar de gemeente verandert de rechtspositie van de cliënt. Jeroen Kelders, locatieverantwoordelijke van Heliomare dagbesteding, ziet dit als belangrijkste nadeel voor zijn cliënten. ‘Vanuit de AWBZ heb je nu recht op begeleiding’, legt hij uit. ‘Jij bepaalt. Straks ben je afhankelijk van de beleidskeuzes van je gemeente. Het is dan de vraag of er naast lokale basisvoorzieningen voor bijvoorbeeld ouderen ook regionaal nog een meer specialistisch aanbod voor kleinere complexe groepen beschikbaar blijft. Het bezoeken van die voorzieningen zal relatief duur zijn en dus is het risico groot dat de gemeenten het niet willen financieren. Hoe belangrijk ook voor een kleine groep, de grootste gemene deler geeft nu eenmaal vaak de doorslag.’

‘De gemeenten hebben de vrijheid het beleid vorm te geven’, zegt Linda Hazenkamp, senior beleidsmedewerker Wmo-AWBZ van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). ‘Zij zoeken een oplossing op maat. Deze kan anders zijn dan de cliënt voor ogen had, maar hij moet er wel mee geholpen zijn. Kleine gemeenten zullen het moeten zoeken in samenwerking met andere gemeenten. Dit doen zij op diverse gebieden al.’

De VNG is op zich positief over de nieuwe taak maar heeft ook enige zorgen. ‘De gemeenten krijgen een zware verantwoordelijkheid erbij. En niet alle doelgroepen zijn bij ons bekend. Wij zien zeker kansen, maar vooral in het begin zal het een spannende operatie zijn waarin veel dingen mis kunnen gaan. We hebben gelukkig de tijd om ons voor te bereiden.’

AAN DE SLAG

Vanaf 1 januari 2013 moeten alle mensen die voor het eerst begeleiding nodig hebben zich wenden tot de gemeente. Vanaf 1 januari 2014 geldt dit ook voor de mensen die al begeleiding krijgen.

‘Gemeenten zijn nog niet klaar voor de begeleidingstaak’, stelt Bert Holman van VWS. ‘Dat zijn de aanbieders en de cliënten ook niet. Belangrijk is dat iedereen aan de slag gaat om zich voor te bereiden op de situatie die in 2013 ontstaat. Vanuit VWS doen wij er alles aan om ervoor te zorgen dat alles zo goed mogelijk verloopt.’

Het ministerie van VWS en de VNG hebben een transitiebureau opgericht, vertelt hij. ‘We hebben werksessies, werkbezoeken en informatiebijeenkomsten in het land met AWBZ-aanbieders en gemeenten. Hier geven we informatie en praten we over kansen en risico’s. We hebben ook een landelijke cliëntendag. Ik reken op een goede samenwerking met de landelijke cliënten- en patiëntenorganisaties, zodat zij in staat zijn op lokaal niveau de juiste ondersteuning te bieden.’

‘De cliënt is op regionaal en lokaal niveau geen concrete partij’, licht Siska de Rijke van de CG-Raad toe. ‘Hij wordt niet gehoord. Wij zullen de belangenbehartiging voor zowel de hele groep als voor het individu op dat niveau moeten verankeren. De cliënt moet in deze vaak chaotische periode in zijn leven kunnen terugvallen op een onafhankelijk iemand met kennis van zaken. Iemand die hem kan helpen alle voorzieningen te krijgen die hij nodig heeft.’

HARD AAN HET WERK

Ook al is zij kritisch, Siska de Rijke ziet ook lichtpuntjes. ‘Ik merk dat er bij de gemeenten de wil is om de nieuwe taak goed vorm te geven. Gemeenten zijn met de Wmo hard aan het werk. Ik zie kansen, maar ik had liever gezien dat zij een paar jaar langer de tijd hadden gehad om dit beleid goed te ontwikkelen. Nu krijgen zij heel snel een hele grote taak erbij. Bij de invoering van de Wmo is een aantal dingen fout gegaan. Ik kan alleen maar hopen dat overheden hiervan geleerd hebben.’

Jeroen Kelders van Heliomare ziet naast bedreigingen ook kansen in de decentralisatie. ‘Uitgangspunt is de diensten dichterbij de mensen te brengen. Daar kun je alleen maar blij mee zijn. Pas echter op dat je het kind niet met het badwater weggooit door de huidige voorzieningen in de overgangsfase te laten verdwijnen. Zorgvuldigheid is van groot belang.’

Van uniform beleid zal door de verspreiding van de beleidstaak over 418 gemeenten geen sprake meer zijn. ‘De beleidsvrijheid van gemeenten is de kern van de Wmo’, stelt Linda Hazenkamp van de VNG. ‘Gemeenten zijn vrij hun eigen oplossingen te kiezen en leggen daarvoor lokaal verantwoording af. Als een aanvrager vindt dat hij niet goed geholpen is, kan hij bezwaar maken. Iedere gemeente heeft bovendien een Wmo-raad, waarin vertegenwoordigers van de meeste Wmo-doelgroepen zitting hebben. De Wmo-raad geeft het beleid mee vorm, vangt signalen uit het veld op en volgt het beleid.’ ●